USNESENÍ SOUDNÍHO DVORA (pátého senátu)

13. června 2006 *

Ve věci C-336/05,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 234 ES, podaná rozhodnutím Tribunal départemental des pensions militaires du Morbihan (Francie) ze dne 7. září 2005, došlým Soudnímu dvoru dne 15. září 2005, v řízení

Ameur Echouikh

proti

Secrétaire d'État aux Anciens Combattants,

SOUDNÍ DVŮR (pátý senát),

ve složení J. Makarczyk, předseda senátu, R. Schintgen (zpravodaj) a L. Bay Larsen, soudci,

* Jednací jazyk: francouzština.

generální advokát: M. Poiares Maduro,
vedoucí soudní kanceláře: R. Grass,

vzhledem k tomu, že Soudní dvůr hodlá rozhodnout usnesením s odůvodněním v souladu s čl. 104 odst. 3 prvním pododstavcem svého jednacího řádu,

po vyslechnutí generálního advokáta,

vydává toto

Usnesení

1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu článků 40 až 42 Dohody o spolupráci mezi Evropským hospodářským společenstvím a Marockým královstvím, podepsané v Rabatu dne 27. dubna 1976 a schválené jménem Společenství nařízením Rady (EHS) č. 2211/78 ze dne 26. září 1978 (Úř. věst. L 264, s. 1; Zvl. vyd. 11/13, s. 155, dále jen „dohoda o spolupráci"), článků 64 a 65 Evropsko-středomořské dohody zakládající přidružení mezi Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na jedné straně a Marockým královstvím na straně druhé, podepsané v Bruselu dne 26. února 1996 a schválené jménem uvedených Společenství rozhodnutím Rady a Komise 2000/204/ES, ESUO ze dne 24. ledna 2000 (Úř. věst. L 70, s. 1; Zvl. vyd. 11/33, s. 175, dále jen „dohoda o přidružení"), jakož i článku 12 ES a článku 14 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, podepsané v Římě dne 4. listopadu 1950 (dále jen „EÚLP").

2 Tato žádost byla podána v rámci sporu mezi A. Echouikhem a Secrétaire d'État aux Anciens Combattants z toho důvodu, že posledně jmenovaný odmítl přiznat A. Echouikhemu nárok na vojenský invalidní důchod.

Právní rámec

Právní úprava Společenství

3 Články 40 až 42 dohody o spolupráci jsou součástí hlavy III této dohody věnované spolupráci v oblasti pracovních sil.

4 Podle čl. 40 prvního pododstavce dohody o spolupráci:

„Režim přiznaný každým členským státem pracovníkům marocké státní příslušnosti, zaměstnaným na jejich území, ohledně pracovních podmínek a odměňování, bude prostý jakékoli diskriminace založené na státní příslušnosti." *(neoficiální překlad)*

5 Článek 41 odst. 1 téže dohody stanoví:

„S výhradou následujících odstavců budou pracovníci marocké státní příslušnosti a všichni členové jejich rodin, kteří s nimi žijí, požívat v oblasti sociálního zabezpečení zacházení prosté jakékoli diskriminace založené na státní příslušnosti ve

vztahu ke státním příslušníkům členských států, ve kterých jsou zaměstnáni." *(neoficiální překlad)*

6 Článek 42 odst. 1 dohody o spolupráci zní následovně:

„Před koncem prvního roku následujícího po vstupu této dohody v platnost přijme Rada přidružení ustanovení k provádění zásad stanovených v článku 41." *(neoficiální překlad)*

7 Články 64 a 65 dohody o přidružení jsou obsaženy v hlavě VI této dohody věnované zejména spolupráci v sociálních záležitostech, kapitole I, nazvané „Pracovníci".

8 Článek 64 odst. 1 dohody o přidružení stanoví:

„Režim přiznaný každým členským státem pracovníkům marocké národnosti [státní příslušnosti], zaměstnaným na jejich území, ohledně pracovních podmínek, odměňování a propouštění, bude prostý jakékoli diskriminace založené na státní příslušnosti."

9 Podle čl. 65 odst. 1 téže dohody:

„S výhradou následujících odstavců budou pracovníci marocké státní příslušnosti a všichni členové jejich rodin, kteří s nimi žijí, požívat v oblasti sociálního

zabezpečení zacházení prosté jakékoli diskriminace založené na státní příslušnosti ve vztahu ke státním příslušníkům členských států, ve kterých jsou zaměstnáni.

Pojem sociální zabezpečení zahrnuje součásti sociálního zabezpečení, které se týkají nemocenských a mateřských dávek, invalidních, starobních a pozůstalostních důchodů, dávek při pracovním úrazu a nemoci z povolání, dávek při úmrtí a podpory v nezaměstnanosti a rodinných dávek.

[...]“

10 Článek 67 odst. 1 dohody o přidružení stanoví:

„Před koncem prvního roku následujícího po vstupu této dohody v platnost přijme Rada přidružení ustanovení k provádění zásad stanovených v článku 65.“

11 Tato dohoda o přidružení vstoupila podle svého čl. 96 odst. 1 v platnost dne 1. března 2000.

12 Odstavec 2 uvedeného článku 96 stanoví, že dohoda o přidružení nahradí svým vstupem v platnost dohodu o spolupráci.

EÚLP

13 Článek 14 EÚLP zní následovně:

„Užívání práv a svobod přiznaných touto Úmluvou musí být zajištěno bez diskriminace založené na jakémkoli důvodu, jako je pohlaví, rasa, barva pleti, jazyk, náboženství, politické nebo jiné smýšlení, národnostní nebo sociální původ, příslušnost k národnostní menšině, majetek, rod nebo jiné postavení."

14 Podle článku 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „dodatkový protokol"):

„Každá fyzická nebo právnická osoba má právo pokojně užívat svůj majetek. [...]"

Vnitrostátní právní úprava

15 Článek L. 252-2 Code des pensions militaires d'invalidité et des victimes de la guerre (zákoník o invalidních důchodech vojáků a válečných obětí (dále jen „zákoník"), který je součástí hlavy VII tohoto zákoníku, nazvané „Použití ustanovení tohoto zákoníku na některé cizince [...]", stanoví:

„Ustanovení tohoto zákoníku se mohou dovolávat osoby cizí státní příslušnosti a osoby bez státní příslušnosti, na které se nevztahují tato ustanovení ze zákona,

jestliže sloužili ve francouzské armádě buď jako odvedení nebo jako dobrovolníci před tím, než došlo ke škodné události, které se dovolávají jako původu svého nároku na důchod:

1. pokud se staly oběťmi událostí, které nastaly za okolností uvedených v hlavě III knihy II první části zákoníku buď ve Francii nebo během jejich přesunu mimo Francii;

2. pokud trpí postižením, které je možné přičítat nuceným zařazením do armády mocností Osy.

Jejich právní nástupci francouzské státní příslušnosti se mohou dovolávat téhož nároku.

Tyto osoby tento nárok pozbudou, přestanou-li mít bydliště na francouzském území nebo v zámořských územích uvedených v článku L. 137 zákoníku nebo získají-li na vlastní žádost jinou státní příslušnost, než je jejich původní státní příslušnost nebo francouzská státní příslušnost."

16 Podle článku L. 21 zákoníku:

„Žádosti o důchod nepodléhají žádnému časovému omezení."

17 Článek 71 finančního zákona pro rok 1960 č. 59-1454 ze dne 26. prosince 1959 (JORF ze dne 27. prosince 1959, s. 12363, dále jen „zákon ze dne 26. prosince 1959") zní následovně:

„I – Doživotní důchody, renty nebo příspěvky ze státního rozpočtu nebo z veřejných rozpočtů, které pobírají státní příslušníci zemí nebo území, jež patřily Francouzské unii nebo Společenství nebo byly pod protektorátem či poručnictvím Francie, budou od 1. ledna 1961 nahrazeny po běžnou dobu jejich osobního požívání ročním odškodným ve francích, vypočítaným na základě sazeb platných pro uvedené důchody nebo dávky ke dni jejich přeměny.

II – Nařízení mohou stanovit v každém případě podmínky a lhůty, za kterých si mohou příjemci odškodnění upraveného v odstavci 1 zvolit nahrazení tohoto odškodnění celkovým jednorázovým a paušálním odškodněním, které se bude rovnat pětinásobku ročního odškodnění.

[...]"

18 Conseil d'État (Francie) ve svém rozsudku ze dne 30. listopadu 2001 rozhodl následující:

„Vzhledem tomu, že na základě článku L.1 zákoníku o starobních důchodech státních zaměstnanců a vojáků z povolání [...] jsou důchody osobními doživotními peněžitými dávkami, na něž vzniká nárok službami vykonanými státními zaměstnanci uvedenými v tomto článku, až do řádného skončení výkonu jejich služebního poměru; že se tedy soud [Cour administrative d'appel de Paris] nedopustil nesprávného právního posouzení, když rozhodl, že tyto důchody představují pohledávky, na něž je třeba pohlížet jako na majetek ve smyslu článku 1 [...] dodatkového protokolu [...];

Vzhledem k tomu, že rozlišování mezi osobami nacházejícími se v obdobném postavení, je diskriminační ve smyslu ustanovení [...] článku 14 [EÚLP], není-li doplněno objektivním a přiměřeným odůvodněním [...];

Vzhledem k tomu, že ze samotného znění článku 71 [...] zákona ze dne 26. prosince 1959 vyplývá, že státní příslušníci zemí, které jsou zde zmíněny, pobírají podle těchto ustanovení nadále místo svého důchodu odškodnění, které nemůže být předmětem revalorizace za podmínek stanovených zákoníkem o starobních důchodech státních zaměstnanců a vojáků z povolání; že tedy bez ohledu na to, jaký byl původní úmysl zákonodárce vyjádřený v přípravných pracích na těchto ustanoveních, soud se nedopustil nesprávného právního posouzení, když rozhodl, že tento článek vytváří rozdílné zacházení mezi důchodci v závislosti na jejich státní příslušnosti;

Vzhledem k tomu, že starobní důchody představují u státních zaměstnanců doživotní úplatu určenou k tomu, aby jim byly zajištěny materiální životní podmínky úměrné důstojnosti jejich dřívějšího služebního poměru; že rozdíl v postavení existující mezi bývalými státními zaměstnanci Francie podle toho, zda mají francouzskou státní příslušnost nebo zda jsou státními příslušníky států, které získaly nezávislost, neodůvodňuje s ohledem na předmět starobních důchodů, rozdílné zacházení; že ačkoli z přípravných prací na ustanovení [...] článku 71 zákona ze dne 26. prosince 1959 vyplývá, že cílem těchto ustanovení je zejména vyvodit důsledky z nezávislosti zemí zmíněných v tomto článku a z nadále odlišného vývoje jejich hospodářství a hospodářství Francie, který činí neodůvodněnou revalorizaci těchto důchodu v závislosti na vývoji platů vyplácených francouzským úředníkům, na rozdílné zacházení, které vytvářejí mezi příjemci důchodu z pouhého důvodu jejich státní příslušnosti, nelze pohlížet tak, že spočívá v kritériu, které je ve vztahu k tomuto cíli; že nejsou tedy tato ustanovení slučitelná s ustanoveními [...] článku 14 [EÚLP], soud se nedopustil nesprávného právního posouzení, když rozhodl, že nemohou odůvodnit odmítnutí žádosti podané panem X [...] ze strany ministra obrany".

19 Vnitrostátní právní úprava byla změněna v průběhu prosince 2002, nicméně na cizího státního příslušníka, který se nachází v takovém postavení jako A. Echouikh, se tyto změny nevztahují.

Spor v původním řízení a předběžné otázky

20 Ze spisu věci v původním řízení vyplývá, že A. Echouikh, marocký státní příslušník narozený v roce 1930 s bydlištěm ve Francii, sloužil ve francouzské armádě od 19. srpna 1949 do 16. srpna 1964.

21 Dne 28. ledna 2002 požádal podle článku L. 252-2 zákoníku o přiznání nároku na vojenský invalidní důchod z titulu následků nemoci, zjištěné dne 26. února 1953 v Saigonu, kde se nacházel z důvodu výkonu služby ve francouzské armádě.

22 Přestože byla žádost předmětem mezitímního rozhodnutí, kterým byl navržen nárok na důchod vypočtený na základě procentního podílu invalidity ve výši 10 % přičitatelné onemocnění, k němuž došlo během služebního poměru, ministr obrany tuto žádost rozhodnutím ze dne 24. května 2004 zamítl z důvodu, že se na ni vztahuje článek 71 zákona ze dne 26. prosince 1959, kterým Francouzská republika přestala z titulu uvedeného zákoníku přiznávat od 1. ledna 1961 jakýkoliv nový nárok státním příslušníkům třetích států, které jsou tam uvedeny, mezi nimiž je obsaženo také Marocké království.

23 Dne 6. července 2004 podal A. Echouikh žalobu proti tomuto rozhodnutí u Tribunal départemental des pensions militaires du Morbihan.

24 A. Echouikh na podporu své žaloby uplatňuje, že je nesporné, že má bydliště na francouzském území a že škodná událost, které se dovolává na podporu své žádosti o důchod, vyplývá z jeho služby ve francouzské armádě. Vzhledem k tomu, že splňuje všechny podmínky stanovené vnitrostátní právní úpravou, s výjimkou podmínky týkající se francouzské státní příslušnosti, k tomu, aby mu byla přiznána požadovaná dávka, uvedené rozhodnutí o zamítnutí porušuje zásadu zákazu jakékoliv diskriminace na základě státní příslušnosti, stanovenou zejména v dohodě o přidružení a v EÚLP, neboť odmítnutí důchodu vychází výlučně ze skutečnosti, že žadatel je marockým státním příslušníkem.

25 Vládní komisař u předkládajícího soudu zcela uznává, že by nic nebránilo přiznání důchodu požadovaného A. Echouikhem, kdyby měl posledně jmenovaný francouzskou státní příslušnost, avšak naproti tomu tvrdí, že jelikož A. Echouikh není součástí francouzské armády, nemůže se účinně dovolávat dohody o přidružení, neboť článek 64 této dohody se vztahuje pouze na pracovníky marocké státní příslušnosti „zaměstnané" na území hostitelského členského státu, přičemž tento výraz znamená, že dotyčná osoba musí vykonávat závislou pracovní činnost. Krom toho článek 65 téže dohody se sice v oblasti sociálního zabezpečení použije, nicméně projednávaná věc se týká pouze použití vnitrostátní právní úpravy v oblasti vojenských invalidních důchodů a práv příslušníků států, které dříve podléhaly francouzské svrchovanosti.

26 Za těchto podmínek se Tribunal départemental des pensions militaires du Morbihan rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Mají články 64 a 65 dohody [o přidružení] přímý účinek?

2) Jestliže se z jakékoliv důvodu tato dohoda [...] v projednávaném případě neuplatní, je třeba mít za to, že ustanovení článků 40 až 42 dohody o spolupráci [...], kterou má tato dohoda nahradit, mají přímý účinek?

3) Spadá marocký státní příslušník, který sloužil pod velením a vlajkou některého členského státu, dokonce mimo územní hranice tohoto státu, do kategorie „pracovníků", kterou upravují články 64 a 65 dohody [o přidružení] a články 40 až 42 dohody o spolupráci [...]?

4) Bez ohledu na přímý účinek výše uvedených ustanovení těchto dohod podepsaných v letech 1976 a 1996 s Marockým královstvím, může se marocký státní příslušník, spadá-li do kategorie „pracovníků", ve smyslu těchto ustanovení v právním řádu Společenství, dovolávat přímé použitelnosti obecné zásady zákazu diskriminace na základě státní příslušnosti zaručené článkem 12 [...] ES a článkem 14 [EÚLP]?

5) Spadá vojenský invalidní důchod, kterého se marocký státní příslušník, který sloužil pod velením a vlajkou některého členského státu, domáhá z titulu následků úrazu nebo nemoci, ke kterým došlo během výkonu vojenské služby, do kategorie odměňování za práci upravené článkem 64 dohody [o přidružení] nebo spadá do kategorie dávek sociálního zabezpečení, na kterou se vztahuje článek 65 uvedené dohody?

6) Brání články 64 a 65 dohody [o přidružení] a před vstupem této dohody v platnost, články 40 až 42 dohody o spolupráci [...] nebo, pokud tomu tak není,

článek 12 [...] ES a článek 14 [EÚLP] tomu, aby se členský stát mohl dovolávat omezujících ustanovení svých vnitrostátních právních předpisů souvisejících se státní příslušností marockého státního příslušníka, za účelem:

— aby tomuto marockému státnímu příslušníkovi odmítl přiznat nárok na vojenský invalidní důchod, který by byl poskytnut bez tohoto omezení jeho státním příslušníkům, kteří mají stejně jako tento marocký státní příslušník trvalé bydliště na jeho území a kteří se nacházejí ve stejné situaci a sloužili za stejných podmínek pod stejnou vlajkou jako on?

— aby použil v případě tohoto marockého státního příslušníka jiných podmínek, než jsou podmínky použitelné pro jeho vlastní státní příslušníky, ohledně přiznání, způsobu výpočtu a doby trvání vojenského důchodu určeného k odškodnění následků úrazů nebo nemocí přičitatelných službě pod jeho vlajkou?

7) Mohou okolnosti, že dotyčná osoba není v den své žádosti o důchod zaměstnaná a že k úrazu nebo nemoci, které jsou důvodem této žádosti, došlo během výkonu dřívější aktivní služby, v daném případě od 19. srpna 1949 do 16. srpna 1964, mimo územní hranice členského státu, ve prospěch kterého tato osoba vykonávala vojenskou službu, v projednávaném případě v Saigonu, změnit obsah odpovědí poskytnutých na předcházející otázky?“

K přípustnosti žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

27 Francouzská vláda usuzuje v písemném vyjádření, které předložila Soudnímu dvoru, že není namístě, aby Soudní dvůr odpovídal na položené otázky.

28 V návaznosti na rozsudek ze dne 10. srpna 2005, ve kterém Conseil d'État rozhodl, že ustanovení článku 71 zákona ze dne 26. prosince 1959 nebrání tomu, aby byla žádost o důchod, dokonce i když byla podaná po 1. lednu 1961, přezkoumána s ohledem na práva, která má dotyčná osoba k datu své žádosti podle právních předpisů o důchodech, příslušné vnitrostátní orgány dne 12. prosince 2005 rozhodly, že žádosti A. Echouikha bude vyhověno. Posledně jmenovaný dosáhl úplného zadostiučinění, takže věc projednávaná před předkládajícím soudem je nadále bezpředmětná.

29 V odpovědi na dopis kanceláře Soudního dvora, kterým byl Tribunal départemental des pensions militaires du Morbihan dotázán, zda hodlá za těchto okolností trvat na své žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, předseda tohoto soudu uvedl, že dle údajů poskytnutých A. Echouikhem při jednání konaném dne 2. února 2006 mají být jednak ještě podniknuty kroky k tomu, aby posledně jmenovaný mohl požívat svého požadovaného invalidního důchodu a jednak příslušné orgány nebyly ochotny vyplatit mu úroky z prodlení, takže A. Echouikh nevzal svou žalobu zpět.

30 Předseda předkládajícího soudu dodal, že i za předpokladu přiznání uvedeného důchodu za těchto podmínek, z důvodu vydání rozhodnutí vnitrostátního soudu, které se týkalo tuniského státního příslušníka a kterým nebyla zrušena relevantní právní ustanovení, je důležitost položených otázek zachována, zejména k posouzení protiprávní povahy, vzhledem k požadavkům práva Společenství, zpoždění, ke kterému došlo ze strany francouzských orgánů, než vyhověly žádosti o důchod podané dne 28. ledna 2002 A. Echouikhem z pouhého důvodu, že posledně jmenovaný je marockým státním příslušníkem, přičemž za toto zpoždění nebyla ještě poskytnuta náhrada.

31 Tribunal départemental des pensions militaires du Morbihan tak dne 2. února 2006 rozhodl, že nevezme svou žádost o rozhodnutí o předběžné otázce zpět.

32 V tomto ohledu je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury je věcí pouze vnitrostátních soudů, kterým byl spor předložen a jež musí nést odpovědnost za soudní rozhodnutí, které bude vydáno, posoudit s ohledem na konkrétní okolnosti věci jak nezbytnost rozhodnutí o předběžné otázce pro vydání jejich rozsudku, tak i relevanci otázek, které kladou Soudnímu dvoru (viz zejména rozsudky ze dne 13. března 2001, PreussenElektra, C-379/98, Recueil, s. I-2099, bod 38, a ze dne 12. června 2003, Schmidberger, C-112/00, Recueil, s. I-5659, bod 31).

33 Vzhledem k tomu, že ve spisu nejsou obsaženy údaje, ze kterých by bylo zjevné, že výklad práva Společenství požadovaný vnitrostátním soudem nemá žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení, nebo že je otázka vznesená v předkládacím rozhodnutím pouze hypotetická, přísluší tedy Soudnímu dvoru, aby rozhodl o otázkách položených tímto soudem.

K předběžným otázkám

34 V souladu s čl. 104 odst. 3 prvním pododstavcem jednacího řádu, pokud lze odpověď na předběžnou otázku jasně vyvodit z judikatury, může Soudní dvůr po vyslechnutí generálního advokáta kdykoli rozhodnout usnesením s odůvodněním, které obsahuje odkaz na příslušnou judikaturu. Soudní dvůr se domnívá, že tomu tak je ve věci v původním řízení.

35 Podstatou sedmi otázek předkládajícího soudu, které je třeba zkoumat společně, je, zda je třeba vykládat články 40 až 42 dohody o spolupráci, články 64 a 65 dohody o přidružení, článek 12 ES a článek 14 EÚLP tak, že brání tomu, aby hostitelský

členský stát odmítl přiznat nárok na vojenský invalidní důchod marockému státnímu příslušníkovi, který sloužil v armádě tohoto státu a má bydliště na jeho území z pouhého důvodu, že dotyčná osoba je marockým státním příslušníkem.

36 Úvodem je třeba konstatovat, že s ohledem jednak na ustanovení článku 96 dohody o přidružení, podle kterých tato dohoda nahrazuje svým vstupem v platnost, a sice dne 1. března 2000 dohodu o spolupráci, a jednak na skutečnost, že A. Echouikh podal svou žádost o důchod dne 28. ledna 2002, se může použít *ratione temporis* z hlediska skutečností původního sporu pouze dohoda o přidružení.

37 Navíc vzhledem k povaze dávky, která je v projednávané věci požadována, je namístě začít přezkumem podmínek použití čl. 65 odst. 1 prvního pododstavce uvedené dohody.

38 K tomu, aby byla předkládajícímu soudu poskytnuta užitečná odpověď, je třeba zaprvé zkoumat otázku, zda se může jednotlivec dovolávat před vnitrostátním soudem uvedeného ustanovení dohody o přidružení, a v případě kladné odpovědi zadruhé určit dosah zásady zákazu diskriminace upravené v tomto ustanovení.

K přímému účinku čl. 65 odst. 1 prvního pododstavce dohody o přidružení

39 V tomto ohledu je důležité připomenout, že z ustálené judikatury vyplývá, že čl. 41 odst. 1 dohody o spolupráci má přímý účinek, takže procesní subjekty, na které se vztahuje, mají právo se jej dovolávat před vnitrostátními soudy [viz rozsudky ze dne

31. ledna 1991, Kziber, C-18/90, Recueil, s. I-199, body 15 až 23; ze dne 20. dubna 1994, Yousfi, C-58/93, Recueil, s. I-1353, body 16 až 19, a ze dne 3. října 1996, Hallouzi-Choho, C-126/95, Recueil, s. I-4807, body 19 a 20; usnesení ze dne 12. února 2003, Alami, C-23/02, Recueil, s. I-1399, bod 22, a ze dne 27. dubna 2004, Haddad, C-358/02, nezveřejněné ve Sbírce rozhodnutí, bod 26; viz rovněž obdobně rozsudky ze dne 5. dubna 1995, Krid, C-103/94, Recueil, s. I-719, body 21 až 24, a ze dne 15. ledna 1998, Babahenini, C-113/97, Recueil, s. I-183, body 17 a 18, vydané v souvislosti s čl. 39 odst. 1 dohody o spolupráci mezi Evropským hospodářským společenstvím a Alžírskou demokratickou a lidovou republikou, podepsané v Alžíru dne 26. dubna 1976 a schválené jménem Společenství nařízením Rady (EHS) č. 2210/78 ze dne 26. září 1978 (Úř. věst. L 263, s. 1; Zvl. vyd. 11/13, s. 40, dále jen „dohoda EHS-Alžírsko"), ustanovení, které bylo napsáno ve stejném znění jako uvedený čl. 41 odst. 1].

40 Jak přitom Komise Evropských společenství právem podotkla, je možné použít tuto judikaturu v plném rozsahu na čl. 65 odst. 1 první pododstavec dohody o přidružení, jehož znění je totožné se zněním čl. 41 odst. 1 dohody o spolupráci, neboť dohoda o přidružení navíc sleduje cíle, které jsou přímým pokračováním cílů, na nichž je založena dohoda o spolupráci.

41 Je namístě dodat, že podle judikatury zmíněné v bodě 39 tohoto usnesení, čl. 41 odst. 1 dohody o spolupráci a čl. 39 odst. 1 dohody EHS-Alžírsko, které stanoví zákaz jakékoliv diskriminace marockých a alžírských státních příslušníků, založené na státní příslušnosti v oblasti sociálního zabezpečení, vzhledem ke státním příslušníkům hostitelského členského státu, mají přímý účinek i přesto, že Rada spolupráce, stanovená těmito dohodami, nepřijala opatření podle čl. 42 odst. 1 dohody o spolupráci a čl. 40 odst. 1 dohody EHS-Alžírsko týkající se provádění zásad upravených v článcích 41 a 39 uvedených dohod (rozsudek ze dne 4. května 1999, Sürül, C-262/96, Recueil, s. I-2685, bod 66).

42 Vzhledem k totožnosti důvodů musejí tytéž úvahy platit u čl. 65 odst. 1 prvního pododstavce dohody o přidružení, takže neexistence rozhodnutí přijatého Radou přidružení zřízenou touto dohodou podle jejího čl. 67 odst. 1 není relevantní.

K dosahu čl. 65 odst. 1 prvního pododstavce dohody o přidružení

43 Za účelem určení dosahu zásady zákazu diskriminace uvedené v čl. 65 odst. 1 prvním pododstavci dohody o přidružení je třeba ověřit, zda jednak osoba, která se nachází v postavení A. Echouikha, je „pracovníkem" ve smyslu tohoto ustanovení, a jednak, zda spadá takový vojenský invalidní důchod, jaký je předmětem věci v původním řízení, do oblasti „sociálního zabezpečení" ve smyslu téhož ustanovení.

44 Co se týče zaprvé osobní působnosti uvedeného ustanovení, Soudní dvůr již rozhodl, že pojem „pracovník", který je obsažen v čl. 41 odst. 1 dohody o spolupráci, zahrnuje současně aktivní pracovníky a osoby, které opustily pracovní trh poté, co dosáhly věku nezbytného pro přiznání nároku na starobní důchod nebo poté, co se staly oběťmi některého z rizik, která vedou ke vzniku nároku na dávky v jiných odvětvích sociálního zabezpečení (viz zejména výše uvedený rozsudek Kziber, bod 27, a výše uvedené usnesení Alami, bod 27).

45 Vzhledem k tomu, že čl. 41 odst. 1 dohody o spolupráci a čl. 65 odst. 1 první pododstavec dohody o přidružení mají stejné znění, je možné tuto judikaturu použít obdobně na posledně uvedené ustanovení.

46 Skutečnost, že A. Echouikh k datu své žádosti o invalidní důchod již nepracoval, nemůže tedy vyjmout posledně jmenovaného z osobní působnosti daného ustanovení.

47 Pokud jde o skutečnost, že dotyčná osoba byla zaměstnána v armádě hostitelského členského státu, Soudní dvůr již rozhodl, že osoba, která vykonává povinnou či dobrovolnou vojenskou službu, musí být považována za „pracovníka" vzhledem ke vztahu podřízenosti, který charakterizuje plnění její služby v armádě, za což pobírá odměnu jako protiplnění (viz v tomto smyslu obdobně rozsudek ze dne 13. listopadu 1997, Grahame a Hollanders, C-248/96, Recueil, s. I-6407, body 27 až 33).

48 Jelikož je nesporné, že A. Echouikh je marockým státním příslušníkem, který vykonával závislou činnost ve Francii, tedy v členském státě, ve kterém má bydliště, je třeba jej za těchto podmínek považovat za „pracovníka" ve smyslu čl. 65 odst. 1 prvního pododstavce dohody o přidružení.

49 Co se zadruhé týče věcné působnosti zásady zákazu diskriminace uvedené v čl. 65 odst. 1 prvním pododstavci dohody o přidružení, je nutné konstatovat, že druhý pododstavec tohoto odstavce se výslovně týká dávek v invaliditě mezi dalšími odvětvími sociálního zabezpečení, na něž se vztahuje tento článek.

50 Soudní dvůr mimoto opakovaně rozhodl (výše uvedené rozsudky Kziber, bod 25; Yousfi, bod 24, a Hallouzi-Choho, bod 25; výše uvedená usnesení Alami, bod 23, a Haddad, bod 27, jakož i obdobně výše uvedené rozsudky Krid, bod 32, a Babahenini, bod 26), že pojem „sociální zabezpečení" obsažený v čl. 41 odst. 1 dohody o spolupráci musí být chápán stejným způsobem jako totožný pojem obsažený v nařízení Rady (EHS) č. 1408/71 ze dne 14. června 1971 o uplatňování

systémů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby, osoby samostatně výdělečně činné a jejich rodinné příslušníky pohybující se v rámci Společenství, v pozměněném a aktualizovaném znění nařízení Rady (ES) č. 118/97 ze dne 2. prosince 1996 (Úř. věst. 1997, L 28, s. 1; Zvl. vyd. 05/03, s. 3, dále jen „nařízení č. 1408/71").

51 Z týchž důvodů, jako jsou důvody uvedené v bodech 40 a 45 tohoto usnesení, je možné použít tuto judikaturu obdobně na čl. 65 odst. 1 první pododstavec dohody o přidružení.

52 Článek 4 odst. 1 nařízení č. 1408/71 vyjmenovává oblasti sociálního zabezpečení spadající do působnosti tohoto nařízení, mezi nimiž jsou výslovně uvedeny v odst. 1 písm. b) „dávky v invaliditě".

53 V důsledku toho spadají dávky takové druhu, které jsou předmětem původního řízení, do věcné působnosti čl. 65 odst. 1 prvního pododstavce dohody o přidružení.

54 Okolnosti zmíněné předkládajícím soudem, podle nichž k onemocnění odůvodňujícímu žádost o invalidní důchod podanou A. Echouikhem došlo v minulosti, a sice v průběhu let 1949 až 1964, a které nastalo mimo územní hranice hostitelského členského státu, nemohou tento závěr ovlivnit. Jednak je totiž nesporné, že toto období činnosti, zohledněné pro výpočet dávky, během něhož k onemocnění odůvodňujícímu uvedenou žádost došlo, bylo vykonáno ve službě samotného státu, který byl zaměstnavatelem dotyčné osoby, takže v projednávaném případě existuje úzký vztah mezi posledně jmenovaným a dotyčným členským státem (viz v tomto

smyslu rozsudek ze dne 30. března 1993, De Wit, C-282/91, Recueil, s. I-1221, bod 21). Krom toho onemocnění, ke kterému došlo v uvedeném období, představuje situaci vzniklou před vstupem dohody o přidružení v platnost, nicméně jeho budoucí účinky, jako je přiznání nároku na vojenský invalidní důchod z titulu následků této nemoci, se řídí uvedenou dohodou, a zejména čl. 65 odst. 1 této dohody, od jejího vstupu v platnost, jelikož použití této dohody na takovou žádost o důchod nemůže být považováno za ovlivnění situace nastalé před tímto vstupem v platnost (viz v tomto smyslu obdobně rozsudek ze dne 29. ledna 2002, Pokrzeptowicz-Meyer, C-162/00, Recueil, s. I-1049, body 49 až 52).

55 Konečně podle ustálené judikatury rovněž platí, že zásada upravená v čl. 41 odst. 1 dohody o spolupráci, týkající se neexistence jakékoliv diskriminace založené na státní příslušnosti migrujících marockých pracovníků a jejich rodinných příslušníků, kteří s nimi žijí, v oblasti sociálního zabezpečení, ve vztahu k vlastním státním příslušníkům členských států, v nichž jsou nebo byli zaměstnáni, znamená, že s osobami, na které se toto ustanovení vztahuje, musí být zacházeno tak, jako by byly státními příslušníky dotyčných členských států (viz zejména výše uvedený rozsudek Hallouzi-Choho, bod 35, a výše uvedené usnesení Alami, bod 30).

56 Tato zásada tedy znamená, že osoby spadající do působnosti uvedeného ustanovení dohody o spolupráci se mohou domáhat dávek sociálního zabezpečení za týchž podmínek jako státní příslušníci hostitelského členského státu, aniž by jim mohly právní předpisy tohoto státu ukládat doplňující nebo přísnější podmínky ve srovnání s podmínkami, které se uplatní na státní příslušníky tohoto státu (viz zejména výše uvedený rozsudek Hallouzi-Choho, bod 36, a výše uvedené usnesení Alami, bod 31, jakož i obdobně výše uvedené rozsudky Babahenini, bod 29, a Sürül, bod 97).

57 Za neslučitelné s uvedenou zásadou zákazu diskriminace musí být považováno nejen uplatnění požadavku státní příslušnosti dotyčného členského státu u osob uvedených v čl. 41 odst. 1 dohody o spolupráci, nýbrž rovněž jakákoliv jiná podmínka, která se u státních příslušníků tohoto státu nevyžaduje (viz výše uvedený rozsudek Hallouzi-Choho, bod 37, a výše uvedené usnesení Alami, bod 32, jakož i obdobně výše uvedený rozsudek Babahenini, bod 30).

58 Z důvodů uvedených v bodech 40, 45 a 51 tohoto usnesení, je možné použít tytéž úvahy obdobně na čl. 65 odst. 1 první pododstavec dohody o přidružení.

59 V projednávaném případě je přitom nesporné, že vnitrostátní právní úprava, která je předmětem původního řízení, brání přiznání nároku na vojenský invalidní důchod marockému státnímu příslušníkovi z pouhého důvodu státní příslušnosti žadatele.

60 Taková právní úprava se tedy jeví neslučitelná se zásadou zákazu diskriminace stanovenou v čl. 65 odst. 1 prvním pododstavci dohody o přidružení. Z této zásady totiž vyplývá, že marockému státnímu příslušníkovi, který sloužil v armádě hostitelského členského státu na území, na kterém má bydliště, a splňuje tak všechny požadované podmínky, s výjimkou té, která se týká státní příslušnosti, ohledně přiznání takové dávky, jaká je předmětem původního řízení, nemůže být odmítnut nárok na tuto dávku z pouhého důvodu jeho státní příslušnosti (viz obdobně zejména výše uvedené rozsudky Krid, bod 40, a Babahenini, bod 31).

61 Vzhledem k výše uvedenému, není namístě rozhodovat o ostatních aspektech předběžných otázek.

62 Jelikož se nejprve marocký státní příslušník, jakým je A. Echouikh, může dovolávat před vnitrostátními soudy čl. 65 odst. 1 prvního pododstavce dohody o přidružení za účelem vyloučení použití vnitrostátních právních norem, které jsou s tímto ustanovením v rozporu, není dále nezbytné vykládat článek 64 téže dohody.

63 Dále pak článek 12 ES, který zakotvuje obecnou zásadu zákazu diskriminace na základě státní příslušnosti, se použije samostatně pouze v situacích upravených právem Společenství, pro něž toto právo nestanoví žádná zvláštní pravidla týkající se zákazu diskriminace (viz v tomto smyslu zejména výše uvedené rozsudky Sürül, bod 64; ze dne 26. června 2003, Skandia a Ramstedt, C-422/01, Recueil, s. I-6817, bod 61, a ze dne 16. února 2006, Öberg, C-185/04, Sb. rozh. s. I-1453, bod 25). Uvedená obecná zásada nachází své zvláštní vyjádření v oblasti sociálního zabezpečení, zejména v čl. 65 dohody o přidružení.

64 Konečně podle ustálené judikatury (viz zejména výše uvedený rozsudek Schmidberger, body 71 až 73 a uvedená judikatura), jsou základní práva nedílnou součástí obecných právních zásad, jejichž dodržování Soudní dvůr zajišťuje, a za tímto účelem vychází z ústavních tradic společných členským státům, jakož i z poznatků, které skýtají mezinárodně právní instrumenty týkající se ochrany lidských práv, na jejichž tvorbě členské státy spolupracovaly nebo k nimž přistoupily, přičemž zvláštní význam přísluší v této souvislosti Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod. Zásady stanovené touto judikaturou byly potvrzeny preambulí Jednotného evropského aktu, dále pak čl. F odst. 2 Smlouvy o EU. Z toho vyplývá, že ve Společenství nemohou být připuštěna opatření, která nejsou slučitelná s dodržováním takto uznaných a zaručených lidských práv.

65 V tomto ohledu stačí nicméně podotknout, že výklad, který poskytuje toto usnesení, pokud jde o čl. 65 odst. 1 první pododstavec dohody o přidružení, je v souladu s požadavky článku 14 EÚLP a článku 1 dodatkového protokolu, tak jak je vyložil zejména Evropský soud pro lidská práva ve svém rozsudku Gaygusuz v. Rakousko, ze dne 16. září 1996 (*Sbírka rozsudků a rozhodnutí* 1996-IV, s. 1129), takže Soudní dvůr poskytuje předkládajícímu soudu všechny prvky výkladu nezbytné k tomu, aby posoudil soulad dotčené vnitrostátní právní úpravy se základními právy, jejichž dodržování Soudní dvůr zajišťuje, jako jsou práva zaručená EÚLP.

66 Vzhledem k veškerým výše uvedeným úvahám je namístě odpovědět na položené otázky tak, že čl. 65 odst. 1 první pododstavec dohody o přidružení musí být vykládán tak, že brání tomu, aby hostitelský členský stát odmítl přiznat nárok na vojenský invalidní důchod marockému státnímu příslušníkovi, který sloužil v armádě tohoto státu a má na jeho území bydliště, z pouhého důvodu, že dotyčná osoba je marockým státním příslušníkem.

K nákladům řízení

67 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení vzhledem ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (pátý senát), rozhodl takto:

Článek 65 odst. 1 první pododstavec Evropsko-středomořské dohody zakládající přidružení mezi Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na jedné straně a Marockým královstvím na straně druhé, podepsané v Bruselu dne 26. února 1996 a schválené jménem uvedených Společenství rozhodnutím Rady a Komise 2000/204/ES, ESUO ze dne 24. ledna 2000, musí být vykládán tak, že brání tomu, aby hostitelský členský stát odmítl přiznat nárok na vojenský invalidní důchod marockému státnímu příslušníkovi, který sloužil v armádě tohoto státu a má na jeho území bydliště, z pouhého důvodu, že dotyčná osoba je marockým státním příslušníkem.

Podpisy.